

V. PAVIĆ

POVEĆANJE PRODUKTIVNOSTI DOMAĆIH PRAMENKI UVOĐENJEM KRVI VISOKO PRODUKTIVNIH OVACA

Ovačarska proizvodnja u našoj zemlji brojčano dominira u brdsko-planinskim regijama, gdje se sada uzgaja oko 90% ovaca. U ovom dijelu zemlje nalaze se velike površine pod brdsko-planinskim pašnjacima, koji se najbolje, a često i jedino mogu iskoristiti napasivanjem ovaca. Međutim, u ravničarskim predjelima naše zemlje ovčarstvo je dopunska ili sporedna grana poljoprivredne proizvodnje.

Najveća slabost našeg ovčarstva je u tome što oko 80% ovaca pripada primitivnoj pramenki, različitih sojeva s niskom proizvodnosti i malom plodnosti. Sve pramenke su ovce kombiniranog tipa jer daju tri podjednako vrijedna proizvoda — meso, vunu i mlijeko. Ovakav tip ovaca ne može poslužiti za organizaciju suvremene ovčarske proizvodnje. Stoga je neophodno da se ostvari prvi korak u programu unapređenja našeg zaostalog ovčarstva, a to je oplemenjivanje svih gruborunih ovaca.

U poslijeratnom razdoblju bilo je pokušaja da se provede masovno oplemenjivanje popularno nazvano »merinizacija«. U ovu akciju ušlo se bez dovoljno plana i bez pravilnog izbora ovnova melioratora. Križanje je bilo usmjereno prvenstveno u pravcu povećanja nastriga i kvaliteta vune, pa su u tu svrhu najviše korišteni ovnovi iz Francuske i Njemačke.

Rezultati ovih prvih pokušaja su danas minimalni iz razloga što ova zootehnička mjera nije bila popraćena intenzifikacijom proizvodnje dovoljnih količina kvalitetne hrane za oplemenjivanje ovce.

Danas stručna javnost stoji na stanovištu da bi u našoj zemlji trebalo pristupiti gojidbenoj izgradnji domaće oplemenjene ovce. Tako Jančić (1975, 1979) smatra da bi kao najpogodniji meliorator na planu gojidbene izgradnje mogla poslužiti Merinos de l'Est, odnosno Merino Landschaf (würtenberg), a ponegdje u nekim lokalitetima mogla bi se koristiti i Merinos d'Arles ovca. Trebalo bi stvoriti dva tipa oplemenjene ovce; jedan koji bi sadržavao više merino krvi i drugi koji bi imao manje krvi spomenutih merino ovaca. Uz poboljšane uvjete njege i ishrane te selekcijom mogle bi se uzgojiti mnogo produktivnije ovce, čija bi se tjelesna težina kretala od 35 do 45 kg, a nastrig vune 2 do 3 kg, finoća vune AB — BC sortimenta, mlječnost od 100 do 150 kg te plodnost od 110 do 130%.

Ovako oplemenje ovce mogle bi poslužiti kao baza za daljnje unapređivanje naše ovčarske proizvodnje u pravcu što veće proizvodnje kvalitetnog ovčjeg mesa. U ovom cilju trebalo bi razraditi shemu i plan hibridizacije radi proizvodnje tripasminskih križanaca za tov.

Vesna PAVIĆ dipl. ing.
Fakultet Poljoprivrednih znanosti
Zagreb, Šimunska c. 25

U nekim lokalitetima naše zemlje gdje postoje uvjeti i tradicija proizvodnje i prerade ovčjeg mlijeka mogla bi se stvoriti ovca mliječnog tipa u koju svrhu bi se mogle koristiti neke mliječne pasmine ovnova kao melioratora.

Cilj ovoga napisa bio je da iznese neke osnovne karakteristike nekih inozemnih pasmina, koje bi mogle poslužiti kao oplemenjivači naših domaćih ovaca i onih ovnova mesnih pasmina ili visokoplodnih pasmina koje bi poslužile u provedbi programa industrijske proizvodnje janječeg mesa.

1) Pasmine za oplemenjivanje pramenke

Merinolandschaf ili würtemberška ovca — nastala je krajem 19. stoljeća u pokrajini Württemberg, pa se ova najčešće i zove würtemberška ovca. Nastala je na bazi domaće ovce uz učešće krvi španjolskog merina. Sistematskom selekcijom uspjelo je stvoriti novu oplemenjenu ovcu, koja je 1915. godine priznata kao formirana pasmina.

Ovca je bijele boje i bez rogova. Dosta je krupna. Tjelesna težina ovce kreće se od 60 do 70 kg, a ovnova od 90 do 125 kg. Ovce su dobro obrasle vunom, runo je zatvoreno, dužina vune iznosi 8 — 10 cm, finoća 24 — 30 mikrona, te pripada u A—B sortiment. Težina runa iznosi 4 — 4,5 kg u ovaca, odnosno 6,5 — 8 kg u ovnova. Vuna je dobro valovita. Randman vune iznosi od 42 do 47%. Ovce daju oko 95 litara mlijeka s masnoćom od oko 8%. Plodnost od 130 do 140‰.

Merino de Pest ovca

Ova pasmina uvezena je prvi put 1942. godine na područje Hrvatske, a zatim u manjem broju u Bosnu i Hercegovinu i Sloveniju. Pokazala se dobrom, kako za uzgoj u čistoj krvi, tako isto i kao meliorator domaćih pramenki. Vrlo je otporna i izdržljiva u pješačenju.

Merino de l'est ovca — gotovo je ista kao i würtemberška pasmina ovaca od koje zapravo i potječe francuski uzgoj. Uzgaja se na području sjeverne Francuske. Ima nešto finiju vunu što je posljedica selekcije. Prosječna finoća vune kreće se od AA — AB sortimenta. Prema Quittetu (1965) odrasle ovce teške su od 70 do 75 kg, a ovnovi od 100 do 110 kg. Tromjesečna janjad teška je oko 35 kg, a jednogodišnja oko 60 kg. Ovce se odlikuju dobrom mliječnošću (oko 120 — 150 litara) i dobrom plodnosti (130 — 140 %).

Merino d' arles ovce

Merinos d' Arles ovca — nastala je u mjestu Arl križanjem lokalnih ovaca s finom vunom i španjolskim merinom. Primjenom selekcije uspjelo je stvoriti ovcu s tri osebina (meso, vuna i mlijeko). Ova pasmina ima manje naboranu kožu, te rjeđe i lakše runo. Ovce su skromne i otporne na dugo pješačenje. U Francuskoj namjeravaju selekcionirati ovu pasminu u pravcu veće proizvodnje mesa i vune.

Prema podacima koje navodi Quittet (1957) ovce ove pasmine u odraslom stanju teške su 45 — 60 kg, a ovnovi od 70 do 90 kg. Janjad kod partusa teška je 3,5 — 4,0 kg, a u dobi od 3 mjeseca 30 — 31 kg. Ovce daju oko 3 kg u prosjeku, a ovnovi 5 — 6 kg vune, finoća vune kreće se od 2A — 2B s randmanom čiste vune od 34 do 38%.

2) Pasmina za povećanje plodnosti

Finska ovca — ubraja se u skandinavsku skupinu ovaca s karakterističnim kratkim repom i ušima te obraslom glavom. Ovce su visoke i duge; leđna linija ravna a u području slabina ovce su dosta široke.

Prema podacima Rake i Mikulca (1978) prosječna težina ovaca kreće se od 60 do 70 kg, a ovnova 70 do 90 kg. Ovce su uglavnom bijele boje.

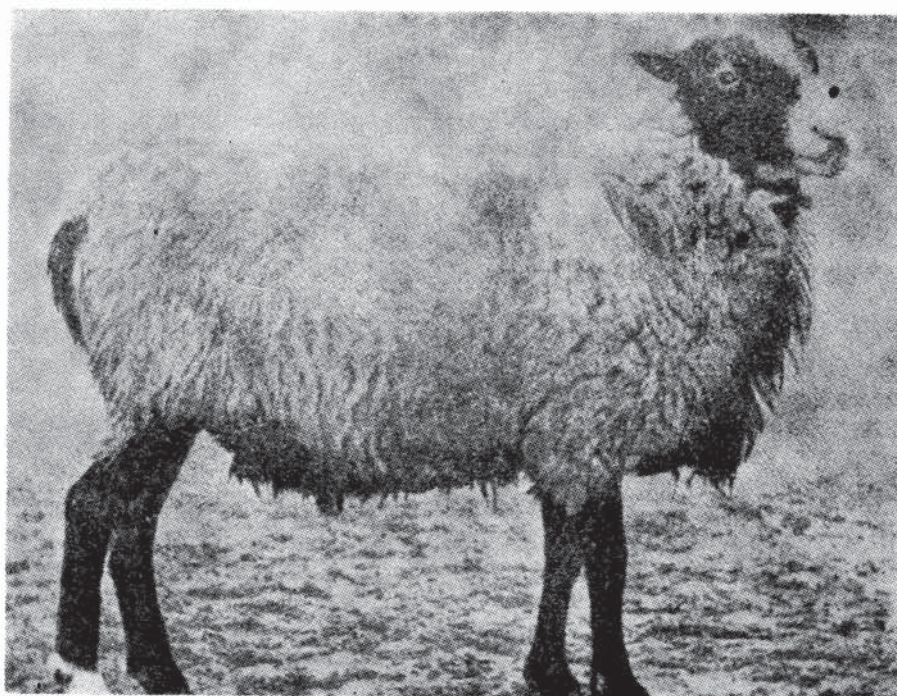
Finska ovca odlikuje se izuzetnom plodnosti zbog čega je privukla pažnju ovčara cijelog svijeta. Prosječna plodnost ovaca iznosi 2,65 jagnjadi godišnje. Pretežan broj ovaca ojačani u leglu 2 — 4 jagnjeta. Maksimalan broj jagnjadi u toku života ovce iznosi 45 janjadi. Najveći broj u leglu može biti 9 odnosno 7 preživjelih. Međutim, u velikim leglima je veliki mortalitet janjadi, a on se osjetno povećava kada u leglu ima 4 i više janjadi. Najveći gubici nastaju u toku partusa ili prvih dana iza partusa. Prema istraživanjima Antunovića i sur. (1972) kod importiranih finskih ovaca u našu zemlju na područje Kupresa, broj pobačaja kod ovaca iznosio je 5,8%, a mrtvorodne janjadi 1,8%. U trećoj godini postotak mrtvorodne janjadi popeo se na 4,2%.

Porodna težina janjadi je jako varijabilna, a ovisi o dobi ovce i veličini legla; što su ovce starije, a leglo manje to je i porodna težina veća. Prosječna porodna težina iznosi 2,40 kg sa kolebanjem od 2 do 4,5 kg. Prema istraživanjima Donalda i Reada (1968) porodna težina samaca iznosi 2,54 — 2,99 kg, a kod dvojaka i trojaka 2,04 — 2,45 kg. Međutim, istraživanja Antunovića i sur. (1972) pokazala su da prosječna porodna težina samaca može se kretati od 1,63 do 2,59, kod dvojaka od 1,52 do 2,29, trojaka od 1,46 do 2,04 kg. Prirast jagnjadi u toku dojnog razdoblja zavisi prvenstveno od mliječnosti majke i broja jagnjadi u leglu, odnosno od intenziteta prihranjivanja. Prirast se kreće od 185 do 220 grama od partusa do dobi od 4 mj. Međutim, intenzivno hranjenje janjadi može imati i daleko veći prirast u razdoblju od 2 do 4 mj. (275 — 350 g). Mliječnost finske ovce je slabo istražena, ali prema podacima proizvodnja mlijeka u toku 8-tjedne laktacije može dostići i preko 110 — 120 kg mlijeka.

Proizvodnja vune nema veće ekonomsko značenje. Prosječno se po ovcu godišnje dobije 2,7 kg neoprane vune, čija finoća iznosi 26 — 28 mikrona (B-sortiment).

Najveća slabost ove ovce je što se teško aklimatizira u novom ambijentu i što ne podnosi stada s velikim aglomeracijama. Kod uvezenih ovaca u našu zemlju na području Kupresa javlja se često kašalj koji je bio vrlo intenzivan u prelaznim vremenskim periodima i prilikom nagle promjene lokacije mjesta boravka.

Romanovska ovca — razvila se iz gruborunih sjevernih ovaca na teritoriju sjevernih, sjeverozapadnih i centralnih područja SSSR-a. Selekcija na kvalitetu krzna i solidna krmna baza dovela je do izgradnje romanovske ovce. Najbolja romanovska ovca uzgojena je na Jaroslavskoj guberniji. Gospodarstva koja su graničila s Jaroslavskom gubernijom uzgajala su druge tipove ovaca koji su sličili na romanovsku ovcu; zbog neposredne blizine do-

Romanovska ovca

šlo je do križanja romanovske ovce sa susjednima i do ustanovljenja svojstava romanovske ovce. Sredinom 19. stoljeća romanovska pasmina bila je potpuno izgrađena.

Usporedo sa selekcijom na krzno provodila se i selekcija na visoku plodnost. U pravilu romanovska ovca nosi 2 — 3 janjeta, a može i do 9 u jednom leglu. U dobrim uvjetima ishrane i držanja mogu dati i dva legla godišnje.

Proizvodnja mesa romanovskih ovaca određena je s jedne strane njihovom visokom plodnošću, a s druge ranozrelošću, koja je u pozitivnoj korelaciji s plodnošću. Romanovska janjad koja se rađaju kao trojci ili četvorci razvijaju se brže od dvojaka ili samaca, iako su dvojci i samci na početku jači. Visoka plodnost omogućava proizvodnju 150 — 250 kg mesa po ovci.

Kod dobre ishrane ovce daju u 100 dnevnoj laktaciji u prosjeku 100 kg mlijeka, kod boljih stada može 120 — 150 kg, a pojedine ovce i 250 kg mlijeka. Tako visoka mliječnost daje mogućnost romanovskim ovcama da othrane i 3 — 4 jagnjeta u leglu bez dodataka kravljega mlijeka.

Čistokrvnu jagnjad koja se rodi u leglu trojaka, četvoraka i više ekonomski je opravdano dohranjivati kravljim mlijekom do 1 litre, zbog toga jer kod takvog načina ishrane jagnjad u doba odbića postiže 20 — 30 kg i više. Kod nedovoljne ishrane i nepravilnog držanja romanovske janjadi, kojih ima više u leglu, kod odbića postignu svega 10 — 12 kg. Nakon odbića

rast i razvitak janjadi također zavisi o nivou ishrane, uvjetima držanja i nasljednim osebinama svakog janjeta.

Živa vaga romanovskih ovaca dostiže danas od 60 do 80 kg, a ovnovi mogu biti teški više od 100 kg. Tijelo ovaca dobro je obreaslo vunom, glava je gola, crne boje, s bijelom njuškom i bijelom prugom preko čela, uši su crne, noge su crne i gole, rep kratak i crn, ostali dio tijela pretežno je sive boje, vrat i trbuh su dobro obrasli. Mogu se javiti i riđe boje ali to je rijetko.

3) Pasmine za povećanje tovnosti

Ile de France — je najranozrelija i najbolje konformirana pasmina koja se uzgaja u Francuskoj. Sposobnost da izvanredno dobro iskorištava pulpu i repine rezance te džibru odredila je njezino mjesto u rajonu industrijskih kultura i krupne proizvodnje. Ovce su teške 65 — 75 kg, ali utovljeni ovnovi dosižu i preko 130 kg. Glavni proizvod je jagnjad od 3 — 4 mjeseca u težini od 35 kg. Genetski uslovljena ranozrelost vezana je i s visokim randmanom mesa (60%) i visokom plodnosti (130%).

Danas, velika dubina i širina prsiju, ravna leđa i sapi, te savršena zaobljenost butova daju izgled odlične mesnate životinje. Izvjesni nedostaci u stavu zadnjih nogu i mekoći kičica ispravljaju se selekcijom.

U fazi ustaljivanja pasmine velika pažnja je posvećena vunskim osebinama, tako da se danas vuna već smatra dobro ujednačenom. Prinos vune je 4 — 5 kg po ovci.

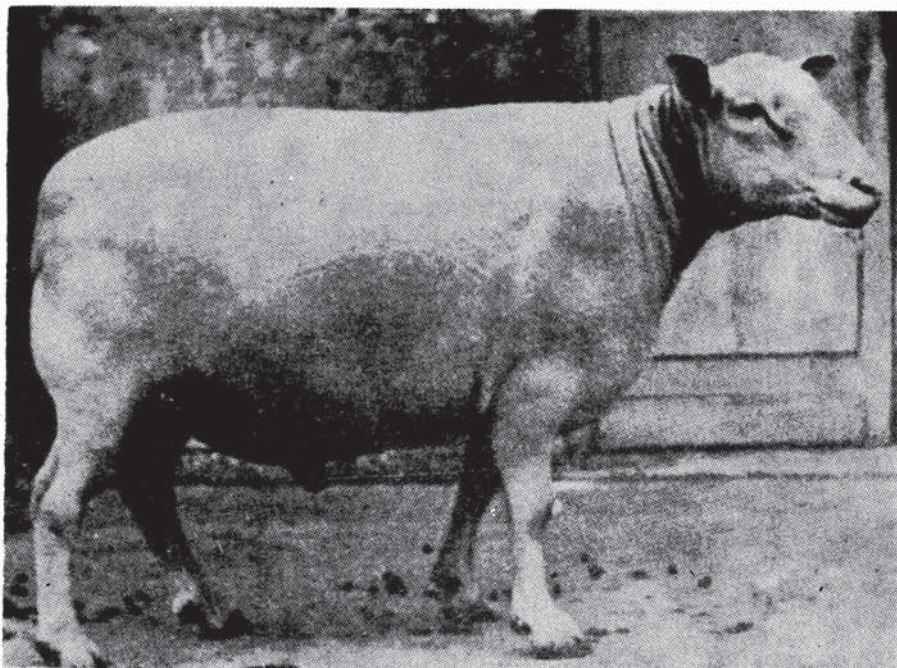

Ile de France ovca

Ile de France je pasmina koju karakterizira velika i široka glava tro-uglastoga profila, uši velike, dlakama prekrivene. Vrat je kratak, bez nabora, dobro nasaden na ramena, trup je snažan i dugačak, sa odličnim grudima, leđa široka i dugačka, sapi dugačke, butovi zaobljeni i muskulozni, udovi su snažni i uspravno formirani. Runo je zatvoreno i bijelo, pokriva tjeme, grudi i trbuh, spuštajući se na nogama nekoliko cm ispod koljena i skočnog zgloba. Visina pramena je 12 cm, finoća A — AB. Težina odraslih ovnova je od 100 do 125, a ovaca 60 do 80 kg. Ova pasmina je sposobna za proizvodnju »janjadi od 100 dana«. Njena dobra konformacija za klanje, brzi porast i sposobnost da se janji krajem ljeta i u jesen, su glavni kvalitativni uvjeti u proizvodnji. Dobro hranjena janjad lako postiže 35 kg za 100 dana, dnevni prirast janjadi je oko 300 grama.

Ovnovi Ile de Franca vjerno prenose svoje osobine na potomstvo i daju izvrsnu janjad s većinom francuskih pasmina ovaca. Pasmına Ile de France dala je vrlo dobre rezultate u malim razmjerima i u našoj zemlji. Prvi put uvezena je 1956. g., pa ima uvjete da se njena upotreba proširi korištenjem F_1 ovnova (od merino ovaca) s ciljem povećanja tjelesne mase priplodnih životinja, a naročito janjadi za klanje.

Berichon du Cher — ove ovce imaju staru reputaciju i pod utjecajem su Merino pasmina od druge polovine 18. st. Selekcijom je formiran tip Berichon du Cher u okolini Bourgesa, a matična knjiga osnovana je 1936. godine.

Berrichonne du cher ovca

Ova pasmina je ranozrela, dobro prilagođena za proizvodnju mesa. Ovce su dobre mliječnosti i lako othranjuju janjad. One su sačuvale staro svojstvo berišonki; kvalitet, otpornost i prilagođenost da koriste raznu hranu. Broj blizanaca je oko 20%. U starosti od 100 do 120 dana jaganjci teže 35 kg. Ovnovi berichon su namijenjeni za proizvodnju jagnjadi od 25 do 30 kg težine i težih i to sa pasminama kao što su limousine, lacoune, alpine i meleženih ovaca na jugozapadnu i jugoistoku.

Berichon du Cher je bijela ovca, glava je osrednje veličine, lice bijelo ili ružičasto, uši dugačke i uzdignute, rep kratak, tijelo je dugačko i široko, butovi zaobljeni i puni, noge srednje dugačke, runo bijelo i polu zatvoreno, ne pokriva trbuh, glavu i noge ispod koljena i skočnih zglobova. Ovnovi imaju težinu od 100 do 140 kg, a ovce od 55 do 70 kg.

U martu, i aprilu neredovno se pojavljuje polni žar kod ovaca, svega 40%, a primjenom spužve u to vrijeme 90% ovaca ima polni žar. Oko 70% ovaca jagnji se dva puta godišnje.

Jedan od najvažnijih momenata je da laktacija bude u prvom mjesecu visoka. Zato se ovcama daje 1,5 kg koncentrata za vrijeme laktacije, a poslije 400 grama zrna.

Stada su od marta do novembra na pašnjaku, a u staju ulaze radi janjenja. Zimska ishrana sastoji se iz slame i zrna. S tri nedjelje starosti janjad se prihranjuje koncentratima i to 100 g u početku, a kod odbijanja s tri mjeseca starosti janjad dobija 400 g koncentrata. Poslije odbijanja janjadi ovce se šalju na pašnjak. Samo muške priplodne životinje dobivaju lucerkino sijeno.

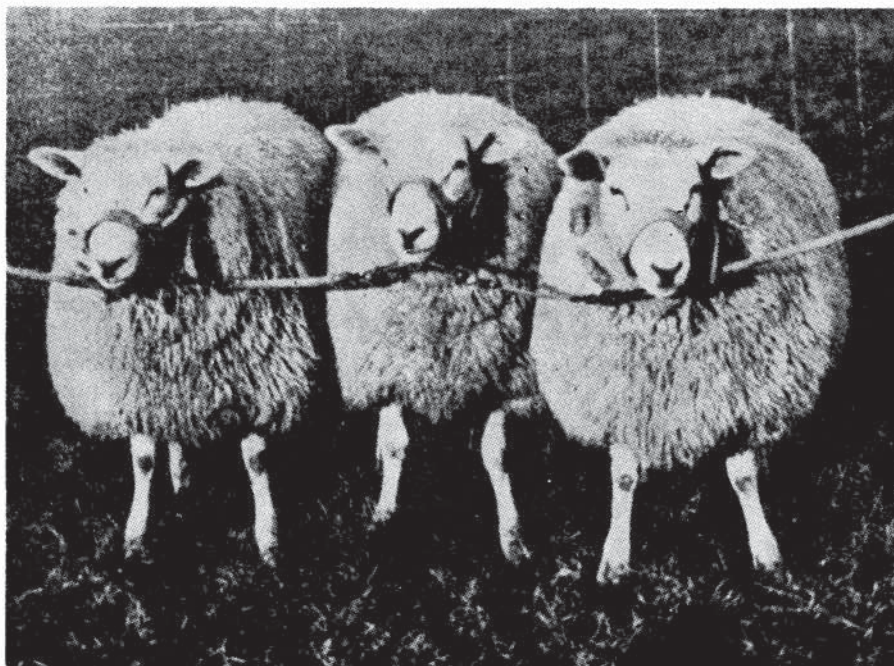
Texel pasmina — nastala je na istoimenom otoku od domaće pasmine meliorirane primjenom krvi engleskih ovaca Leicester i Lincoln. Pasma Texel je lako aklimatizirana na zapadnoj, središnjoj i istočnoj Francuskoj; svugdje gdje je našla obilnu ishranu.

To je ovca velikog formata, a selekcija u Francuskoj bila je orijentirana na melioraciju oblika. Živi na slobodnom prostoru najveći dio godine, podnosi dobro hladne vjetrove i vlažnost, ali zahtijeva usmjerenu proizvodnju trave. U Holandiji i Francuskoj drže se na istom pašnjaku s kravama frizijske pasmine. Ovce nisu u velikom čoporu, po nekoliko s jagnjadi ide usamljeno. Ovce imaju težinu od 60 do 80 kg, a ovnovi od 80 do 120 kg.

Proizvodnja vune je 4,5 kg po ovci i 5—7 kg po ovnu. Finoća vune je AAA—AA (3—2) vrlo ustaljena, dugih i gustih pramenova, runo kompaktno.

Ovce se uvijek slobodno kreću i stalno su na paši, jer zahvaljujući blagom klimi snijega gotovo i nema ili ako ga ima u malim količinama otopi se za pet dana. Tri tjedna prije i 10 dana poslije janjenja ovce, zavisno od količine i kvaliteta trave, dobiju 300 g koncentrata dnevno i 1/2 kg sijena. Ostaju na pašnjaku do janjenja. Većina janjenja odvija se u mjesecu martu, a janjad od dva dana starosti ide s majkama na pašu. Ovce janje do 5 janjadi. Ovce se ne muzu, mliječne su i daju do 4 l mlijeka dnevno koje zanjad posiše i ostvaruje čak i 1 kg prirasta dnevno. U kompletnoj ishrani podmlatka mlijekom i travom postiže se težina preko 400 kg žive vage za 100 dana starosti to jest do 23 kg mesa s randmanom od 51%.

Prvi pripust uslijedi s 12 — 13 mjeseci starosti, ali se ovce šilježice mogu podvesti ovnu sa 7 — 8 mjeseci starosti, tako da dobar dio ovaca daje prvo janje s godinom dana starosti.

Texel ovce

4) Pasmine za povećanje mliječnosti

Sardinijska ovca — dobila je ime po otoku na kome se uzgaja. Međutim, pored Sardinije gdje je najbrojnija uzgaja se u manjem broju i na kopnu Italije.

Tjelesna težina ovaca kreće se od 35 do 50 kg ili 45 kg u prosjeku, a odraslih ovnova od 50 do 70 kg ili 60 kg u prosjeku. Ovce imaju dobro izraženu dužinu trupa i dobro razvijen stražnji dio.

Ovce su potpuno bijele boje. Runo predstavljaju dugi šiljasti pramenovi, koji se spuštaju niz tijelo što runo daje otvoren izgled. Glava je duga, uši vodoravne ili nešto spuštene.

Godišnje se po ovcu dobije 1,5 — 4,0 kg neoprane vune, čija finoća iznosi oko 35 mikrona (C — sortiment). Vuna je gruba i koristi se za punjenje jastuka, madraca i izradu pokrivača. Randman iznosi oko 50%.

U Italiji je uobičajeno da se janjad za meso koristi već u težini 10 — 12 kg. Dakle, isključivo janjad othranjena na mlijeku majke. Janjad je kod poroda teška 3,5 — 3,8 kg. U dobi od 30 dana imaju 10 do 10,5 kg, zatim u dobi od 60 dana 14 do 15 kg, te 90 dana 16,5 — 20,0 kg.

Plodnost sardinijske ovce je vrlo dobra. U prosjeku se blizni 10%, a u pojedinačnim stadima čak do 30% ovaca. U 90% slučajeva ovce se janje tokom 11 i 12 mjeseca. Po prvi put se ovce pripuštaju u dobi od 12 do 15 mjeseci.

Sistematski selekcijski rad utjecao je i utječe na povećanje proizvodnje mlijeka. Maksimalna mliječnost postiže se u drugoj laktaciji i ona je oko 20% veća od one u prvoj laktaciji. U prosjeku laktacija traje oko 7 mj. i za to vrijeme po ovci se dobije 233 l mlijeka. U standardnoj dužini laktacije (180 dana) prosječno su ovce proizvele 260 l mlijeka. Ako bi se tome dodalo još oko 40 l proizvedenih u prvih 30 dana (koje se službeno ne uključuju u laktacijsku količinu) onda bi prosječna proizvodnja mlijeka kod navedenih ovaca u trajanju 210 dana iznosila oko 300 l. Važno je istaći da ima ovaca koje u laktaciji od 200 dana proizvedu prosječno dnevno oko 2 l mlijeka.

Zbog blage klime ovce se u toku cijele godine drže na pašnjacima čiji prinosi ovise o godišnjem dobu i količini oborina. U prvoj polovini laktacije nedostaje krme za proizvodnju mlijeka, a u drugoj polovini laktacije paša je obilna i kvalitetna, ali se mliječnost nalazi u silaznoj fazi. Krmna baza nije usklađena s fiziološkim ritmom proizvodnje mlijeka pa ni njegovi kapaciteti ne dolaze do punog izražaja.

Sardinijska ovca kao izrazito mliječni tip mogla bi korisno poslužiti za melioraciju domaće pramenke u područjima koja se tradicionalno bave proizvodnjom ovčjeg sira.

Lacaune ovca

Lacaune — je pasmina mliječnih ovaca, rasprostranjena na teritoriju južnog dijela središnje Francuske dosižući do podnožja Pirineja.

To je pasmina prilično kratkog runa, svedenog na kratke pramenove, bijelo — žućkaste boje, glava, potiljak i šija te ispod vrata i trbuha nema vune, glava je malo duža, ravnog ili konveksnog profila, duge uši su horizontalne ili malo opuštene, grudi su duboke, trup i zdjelica široki, zadnje noge su razmaknute radi smještaja voluminoznog vimena.

Ovnovi su teški od 80 do 100 kg, a ovce od 55 do 70 kg. Ovce su dominantnih mliječnih sposobnosti, a plodnost im je prosječna, hranidbeni zahtjevi su povećani zbog visoke proizvodnosti. Dobro hranjene šilježice se često s 8 mj. podvode ovnovima, a 70 — 75% njih se sa 13 — 14 mjeseci starosti ojagnji. Vrijeme janjenja je od kraja novembra do početka februara.

Proizvodnja mlijeka je dominantna u stadima pripremljenim za mužnju, ali omogućuje, također i odličnu proizvodnju janjadi. Dobra stada daju osim mlijeka, koje posiše janje, još od 100 do 120 l mlijeka po ovci u 180 dana mužnje. Na dobrim farmama ostvaruje se proizvodnja od 150 l mlijeka u prosjeku. Pojedine ovce daju 250 l, a izuzetna proizvodnja od 300 do 350 l bila je registrirana 1968. godine.

Proizvodnja mesa varira. Janjad se odbija od sise u težini od 12 do 13 kg, radi početka mužnje. Mekano meso je vrlo cijenjeno na jugozapadu i u središnjem dijelu Francuske.

Awassi ovca — pripada mesnoremnom tipu ovaca i populaciji ovaca, koje se uzgajaju na području Azije i Afrike. Inače, awassi ovca rasprostranjena je na području arapskih zemalja (Jordan, Sirija, Libanon, Irak), ali i na području Turske.

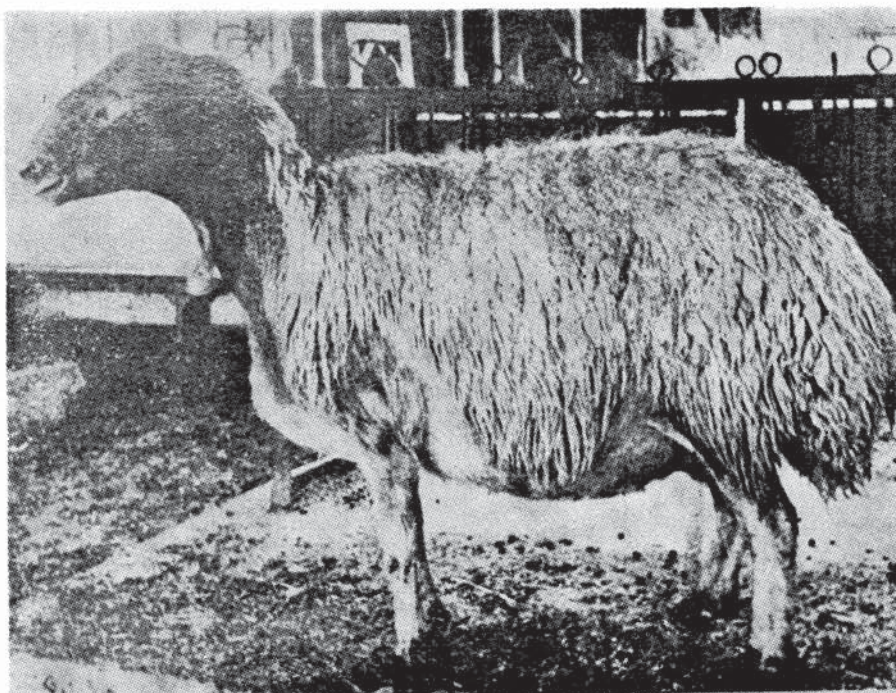
Tipična awassi ovca je bijele boje vune sa smeđom glavom i nogama te klopavim ušima. Ovce su bezroge (šute) dok su ovnovi rogati.

Smeđa boja lica često može biti poprskana bijelim malim točkicama. Intenzitet boje varira od svijetle do tamnosmeđe. Osim ove tipične boje ima ovca i sa drugim bojama lica, (crno, sivo). Neki put je i vuna smeđe boje ili ima smeđih područja na tijelu, a nekad se pojavljuju i grla s crnom vunom.

Awassi ovca je snažna i čvrsta, vrlo prilagođena za uzgoj u prirodnim uvjetima, sposobna da izdrži i najveće nedaće za vrijeme ljetnih vrućina i zimskih padavina; tipična pašna životinja koja je u stanju iskoristiti i naj-suhlju vegetaciju. Za vrijeme velikih suša, kada je paša loša, ovce oslabe u kondiciji što dovodi do velikog mortaliteta (čak i do 50%).

Awassi ovca se uzgaja za proizvodnju mesa, mlijeka i vune. Međutim, njezin glavni proizvod je meso i loj, ali i mlijeko igra značajnu ulogu. Mliječnost ovaca je vrlo varijabilna. Prema nekim podacima godišnja proizvodnja mlijeka po ovci iznosi oko 65 l (pored onog što posiše janje).

Porodna težina janjadi iznosi u prosjeku 4,28 kg (ženska), odnosno 4,63 (muška). Janjad raste vrlo brzo i u dobi od 2 mj. mogu biti teška oko 20 kg. Muška janjad se prodaje za klanje u dobi od 2 mj., a ženska najbolja ostaju za reprodukciju. U vrijeme sezone šišanja odrasle ovce teške su za 30 — 50 kg ili 40 kg u prosjeku.

Awassi ovca

Proizvodnja vune po ovci iznosi od 1 do 2,5 kg ili 1,75 kg u prosjeku, a kod ovnova 2 do 3 kg ili 2,25 kg u prosjeku.

Međutim, osnutkom jevrejske države, a naročito početkom 1956. g., u Izraelu je otpočela akcija oplemenjivanja te ovce. Selekcija je bila usmjerena u pravcu povećanja tjelesne težine i mliječnosti ovaca. Za reprodukciju su ostavljene one ovce koje su davale više od 250 kg mlijeka. Međutim, Izraelci su istovremeno vršili intenzifikaciju ishrane ove ovce vodeći računa da obrok bude što više sačinjen od paše. Pošto paša nije dovoljna visokomliječne ovce moraju dobiti dodatak koncentrata. Najveći dio obroka danas čine koncentрати (65%) a preostali dio čine sijeno, silaža i zelena masa.

Plodnost ovaca kreće se od 130%. Mliječnost oplemenjene ovce ovisi prema ispitivanjima Fincija (1957) 355 kg, ali, međutim, mliječnost pojedinih stada je i veća (Geva stado 434 kg). Dnevna mliječnost iznosi 2,7 kg s varijacijama od 1,5 do 4,5 kg. Prosječna laktacija kod ovaca traje oko 200 dana, s kolebanjima od 112 do 295.

Prosječni sadržaj masti u mlijeku iznosi 7% s kolebanjima od 3 do 8,8%. Najveća količina ovčjeg mlijeka se preradi u sir. Od bruto proizvodnje ovaca, prihod od mlijeka iznosi 60%, dok se proizvodnja mesa nalazi na drugom mjestu. Janjad u tovu mogu postići prosječni dnevni prirast od 300 grama.

Ova ovca uvežena je poslije II svjetskog rata u našu zemlju — na Pag i Makedoniju.

L I T E R A T U R A

1. **Arsen'ev, D. D., Arsen'eva, T. V.:** Vosproizvoditel'nye sposobnosti matok i produktivnost molodnjaka pri inbridinge romanoskih ovec. Ovcevodstvo, 20 (1974) 7, str. 18 — 20.
2. **Belić J., Mitić N., Vidanović M.:** Proizvodnja mesa meleza prve generacije pirotske ovce i merino — arla. Arhiv za poljoprivredne nauke. 69 (1967) str. 113 — 129.
3. **Belić J., Mitić N., Vidanović M.:** Proizvodnja i kvalitet vune meleza prve generacije pirotske ovce i merino — arla. Arhiv za poljoprivredne nauke. 53 (1963) str. 3 — 27.
4. **Dragić B.:** Iskustva o rezultatima merinizacije ovaca na području opštine Mostar u 1957. g. i prijedlozi na njeno organizovanje u 58. godini. Poljoprivredni pregled Sarajevo, 7 (1958) 7 — 8, str. 300 — 305.
5. **Finci M.:** The improvement of the awass breed of sheep in Israel. The wieszmanu science press of Israel (1957).
6. **Jančić S.:** Korelacija, njeno postojanje i jačina između mliječnosti i nekih drugih svojstava pramenke i njenih merino — križanaca. Poljoprivredno znanstvena smotra. 4 (1965) 20.
7. **Jančić S.:** Mogućnosti unapređenja ovčarstva i povećanja proizvodnje ovčjeg mesa i mlijeka u SR Hrvatskoj. Kongres o proizvodnji ljudske hrane u Jugoslaviji 1975. Proizvodnja i prerada mesa i mleka str. 189 — 194.
8. **Jančić S.:** Oplemenjivanje ličke pramenke uvođenjem krvi De l'est pasmine. Savjetovanje o problemima stočarstva brdsko-planinskog područja Jugoslavije, 1979. g. str. 263 — 274.
9. **Končar L.:** Rezultati dosadašnjeg rada na merinizaciji domaće pramenke u Bosni i Hercegovini. Stočarstvo, 12 (1958) 1 — 2, str. 24 — 33.
10. **König K. H.:** Möglichkeiten zur Steigerung der Fruchtbarkeit von Mutterschafen durch Kreuzung mit fruchtbaren Rassen. Tierzucht, 27 (1973) 7, str. 324 — 327.
11. **Maksimović M.:** O stažiranju u Francuskoj po temi »Francuske pasmine ovaca i koza«. (1974).
12. **Mitić N.:** Razvoj i unapređenje ovčarstva i proizvodnja ovčjeg mesa, vune i mleka. Kongres o proizvodnji ljudske hrane u Jugoslaviji 1975. Proizvodnja i prerada mesa i mleka. str. 158 — 169.
13. **Nikolić D.:** Šta treba učiniti za dalje uspješno sprovođenje merinizacije ovaca. Stočarstvo. 12 (1958) 1 — 2, str. 16 — 23.

14. **Todorovski N., Risteovski K. i dr.:** Prilog poznavanju težine runa merino — meleza odgajivanih u ZK »Svetlost« — Porodin kod Bitolja.
Veterinarski glasnik, 27 (1973) 10, str. 735 — 741.
15. **Todorovski N., Risteovski K. i dr.:** Prilog poznavanja dužine bremenitosti ovaca u zavisnosti od reda jagnjenja.
Veterinarski glasnik, 28 (1974) 2, str. 141 — 144.
16. **Todorovski N., Risteovski K. i dr.:** Telesne mere i živa vaga kod nas odgajanih awassi ovaca.
Veterinarski glasnik, 27 (1973) 6, str. 427 — 434.
17. **Todorovski N., Risteovski K. i dr.:** Prilog poznavanju težine runa kod nas importirane awassi rase ovaca.
Stočarstvo, 27 (1973) 7—8, str. 325 — 330.
18. **VEB DEUTSCHER LANDWIRTSCHAFTSVERLAG BERLIN:** Schafe: Zucht Haltung Fütterung. (1968)
19. **QUITTET E.:** Races ovines francaises
La Maison Rustique, Paris (1965).